

PÇG (Paleontoloji Çalışma Grubu) Adıyaman 11. Çalıştay

29.10.2010-01.11.2010

CENDERE KÖPRÜSÜ

Adıyaman'a 55 km uzakta, Eskikale olarak bilinen antik bir yerleşim yerindeki **Cendere Çayı** üzerinde yer alan ve *dünyanın hâlen kullanılmakta olan en eski köprülerinden biri* olarak anılan tarihi köprü.

Başlangıçta Septemius Severus köprüsü olarak bilinmesine karşın, daha sonra suyun en dar yerine yapıldığı için, suyu sıkıştırdığı düşünülerek, Cendere Köprüsü olarak anılmaya başlamıştır.

Kahta ve Sincik'i birbirine bağlar. Romalıların *yaptığı 2. en geniş kemerli köprüdür*. Esas kemer tek bir parçadan oluşmadır; daha sonra yandan gelen suların tahliyesi için ikinci küçük bir kemer daha eklenmiştir. 120 m uzunluğunda ve 7 m genişliğindedir. Her biri 10 ton ağırlığında 92 kesilmiş ve yontulmuş kayadan meydana gelir.

Köprü'nün üstündeki Latince bir yazıttan anlaşıldığına göre Roma İmparatoru Septemius Severus (193-211), karısı Donna ve oğulları adına yaptırılmıştır. Orijinalinde 4 korint sütun bulunduğu, Kahta tarafındaki ikisinin Septimius Severus ve eşi Donna, Sincik tarafındaki ikisinin ise oğullarına adandığı biliniyor. Ancak oğullardan **Geta**'ya ait olan sütun, onu öldüren ve kardeşine ait her şeyi yok etmek isteyen **Caracalla** adlı kardeş tarafından yıktırılmıştır.

Köprü 1997'de bakımdan geçirildi ve başlangıçta üzerinden 5 ton ağırlığa kadar olan taşıtların geçmesine izin verilmişti; günümüzde taşıtlara kapatıldı. Çay üzerinde köprü'nün su akış yönünü doğrultusunda, yaklaşık 500 metre aşağıda, doğu yönünde yeni bir beton köprü daha yapılmıştır.

ARSAMEİA ÖREN YERİ (NEMRUT DAĞI)

Kral I. Antiochos kitabelerinde söz edildiğine göre, Arsameia İ.Ö. 2. yüzyılın başlarında Kommagene'lerin atası Arsemez tarafından Kahta çayının doğusunda Eski Kahta kalesinin karşısında kurulmuş krallığın yazlık başkenti ve idare merkezidir.

Güneydeki tören yolunda Mitras'ın kabartma steli, ayın platformu üzerinde Antiochos-Herakles tokalaşma steli ve bunun önünde Anadolu'nun bilinen en büyük Grekçe yazıtı, yazıtın bulunduğu yerden başlayan 158 m. derine inen bir tünel ile yazıtın batısında benzer bir kaya dehlizi bulunmaktadır. Tepe üzerindeki platformda Mithradathes Callinichos'un mezar tapınağı ve sarayı yer almaktadır. Yapılan saray kazılarında çok sayıda heykel parçası, bir kraliçe ve Antiochos başı bulunmuştur. Arsameia ören yeri, Adıyaman'a 60 km. uzaklıktadır.

Antiochos-Herakles tokalaşma steli anlamlıdır. Bu heykelle Antiochos, tebaasına, bakın tanrı benim ayağıma gelerek benimle tokalaşıyor. Siz bu tanrıya çok da bel bağlamayın,

tapınmayın, benim buyruklarımı dinleyin. Çünkü Tanrılar bile böyle yapıyor imajını vermek istemiştir.

Tanrılar her zaman çıplaktır; güç tanrısı Herakles (Herkül) de böyle resmedilmiştir. Güç tanrısı her zaman güçlü kaslarla resmedilmiştir. Kralın yanındaki asılı olan 5 figür aslan başları figürleridir. Kralın gücünü simgelemektedir.

158 m. derine inen bir tünelin bitiminde saraya ait odalar vardır. Bu odalar yazın serin, kışın sıcak olur.

Anadolu'nun en büyük yekpare Grekçe yazısı ise Komeneçe Krallığının anayasasıdır.

NEMRUT DAĞI TÜRÜMÜSÜ

Kommagene kralı Antiokus'un mezarının da İçinde bulunduğu Nemrut Dağı,1987 yılında UNESCO Dünya Miras listesinde yerini almıştır.

Dünyanın en yüksek açık hava müzesi olarak da adlandırılan Nemrut Dağı, yüksekliği on metreyi bulan büyüleyici heykelleriyle, metrelerce uzunluktaki kitabeleriyle, Adıyaman ili Kahta ilçesi sınırları içerisinde bulunan Kommagene krallığından kalma bir antik kenttir.

Nemrut Dağı, Anadolu'da antik döneme ait en görkemli ibadet yeridir. Yazıtlara göre Antiokos kendisi için görkemli bir anıt mezar, mezar odasının üzerine kırma taşlardan oluşan bir türmülüs ve türmülüsün üç tarafını çevreleyen kutsal alanlar inşa ettirmiştir.

Doğu, batı ve kuzey terasları olarak adlandırılan bu alanlardan Doğu ve Batı teraslarında büyük boylu heykeller, kabartmalar ve yazıtlar bulunmaktadır. Tanrıların tasvir edildiği beş heykelin arasında Antiokos'un figürü de yer almaktadır.

Heykellerin bulunduğu Doğu ve Batı teraslarının her ikisinde de aynı sırayla yerleştirilmiş beşer adet tanrı heykeli bulunmaktadır. Teras zemininden 7 m. yükseklikte ve tahtlarının üzerinde oturmuş olan heykellerin her biri, 7-8 ton ağırlığında taş bloklardan yapılmıştır.

Heykel sırası bir aslan ve kartal heykeli ile başlar. Hayvanların kralı olan aslan yeryüzündeki gücü, tanrıların habercisi olan kartal ise göksel gücü temsil etmektedir.

Doğu terası; Tanrılar Galerisi, Atalar Galerisi ve Sunak'dan oluşmaktadır. Batı terası doğu terasına benzer bir şekilde yapılmış; ama diğerlerine göre daha az tahrip olmuştur. Kuzey terası doğu terasından batı terasına geçmek için kullanılmıştır ve kum taşlarının kullanıldığı bir duvarla çevrilmiştir. Doğu ve batı terasında heykellerin tahtlarını oluşturan taş blokların arkasında Yunan harfleri ile yazılmış 237 satırlık uzun bir kült yazıtı bulunmaktadır. Antiokos'un vasiyetnamesi niteliğindeki bu yazıtta, bu kutsal alan hakkında bilgiler ve kültürün uygulanmasıyla ilgili hükümler yer almaktadır.

Nemrut Dağı, üzerinde barındırdığı dev heykellerin ve anıt mezarın yanı sıra, dünyanın en muhteşem gündoğumu ve gün batımının görülebildiği yer olarak ziyaretçilerini bekliyor.

Heykellerin dizilişi

Kartal → Antiochos → Tanrıça → Zeus → Apollon → Herakles → Kartal → Aslan

Tanrıçanın başında nar taneleri ve alt kısmında da buğday başakları var.

Heykelerde sadece kralın kulağı var. Diğer Tanrıların kulağı yok. Bununla şu mesaj verilmektedir. Tanrılar size duyamazlar. Boşuna onlara şikâyetlerinizi iletmeye kalkışmayın. Ancak biz krallar size duyabilir ve bu şikâyetleri Tanrıya iletebiliriz.. Tanrı sizi hiçbir zaman doğrudan duyamaz.

KARAKUŞ (ADİYAMAN)

Karakuş Tümülüsü (Kadınlar Anıt Mezarı)

Nemrut Milli Parkı'nın güneybatısında Adıyaman-Kahta girişinde bulunan, Kommagene Kralı II. Mithradates tarafından annesi İsas adına yaptırılan anıt mezar (M.Ö 65), sütun üzerindeki kartaldan dolayı Karakuş Tümülüsü olarak anılmaktadır. Doğu, batı ve güney yönlerde dörder sütun varken günümüze doğuda iki, batıda ve güneyde birer sütun kalmıştır; üç stun kırılmıştır. Doğu sütun üstünde aslan ve kartal heykel kalıntıları, batıdaki sütunun üstünde Tanrı ile tokalaşma steli, yanında yerde aslan heykel parçası vardır. Mesire yeri olarak yapılmıştır. Ordadaki tümülüste 3 kral mezarı vardır (Nemrut'taki yazıtlardan anlıyoruz). Nemrut Dağı giriş noktası olarak belirlenen Karakuş Tümülüsü Milli Park Koruma alanı içersindedir.

Cooagene: Genler topluluğu demektir. Genler adı verilen birçok topluluktan oluşmadır.